

მცირე და საშუალო მეწარმეობის მდგომარეობა საქართველოში

Малое и среднее предпринимательство в Грузии

ნინო მაზიაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი,
nino.nino068@gmail.com

Нино Мазиашвили, Ассоциированный профессор, Грузинский технический
университет, nino.nino068@gmail.com

Резюме

Для экономики современной Грузии, важен рост малого и среднего бизнеса и ихнее форсированное развитие. По данным официальной статистики, в малом и среднем бизнесе Грузии создается 19-20 % дополнительной стоимости страны.

Это обусловлено тем, что несмотря на двадцатилетнего опыта Грузия остается страной переходного типа экономики. Противоречив и часто ни гармонизированные экономические реформы, не смогли создать предусловия для структурного перевоплощения и вызвали непродуманную индустриализацию.

Грузии нужно создание другого типа экономики, которая будет конкурентоспособной, развивающей и икроножной ростом. Дорога к новому типу экономики лежит через изменении формата частного предпринимательства, развития малого и среднего бизнеса, которые заряжены новыми структурными изменениями в экономике

Надо отметить, что малый и средний бизнес ни может в вернуть потерянные позиции во многих отраслей тяжелой и перерабатывающей промышленности, но они могут сыграть решающую роль в концепции муниципального и регионального развития в отраслевых кластерах. В условиях открытой экономики малый и средний бизнес может стать инструментом диверсификации крупных корпорации и модернизации потребительского рынка.

Развитие малого и среднего бизнеса в Грузии даст возможность эффективно решить такие важные проблемы, как рост конкуренции, расширение социальной базы реформ формирование среднего слоя общества, занятость расселения, нагрузка модности предприятия, формирование доходов бюджета, веского взноса в формирование валового внутреннего продукта страны и в общем в решение социально - экономических проблем Грузию.

Ключевые слова: малый и средний бизнес; диверсификации; Модернизация потребительского рынка.

მცირე და საშუალო ბიზნესი საბაზრო ეკონომიკის ჩამოყალიბებისა და განვითარების ერთ-ერთ მთავარ პირობას წარმოადგენს. მას გადამწყვეტი როლი ენიჭება ქვეყნის რესურსული პოტენციალის ამოქმედების, მოსახლეობის დასაქმების, შემოსავლების დონის ამაღლების, ეკონომიკის სტაბილური და დინამიური განვითარების და სხვა უამრავი სოციალური პრობლემების გადაჭრის საქმეში. მცირე და საშუალო ბიზნესი განსაკუთრებულ ფუნქციას იძენს ისეთი ქვეყნებისთვის, რომელთაც გააჩნიათ გარდამავალი ეკონომიკა. საქართველოსა და მის მდგომარეობაში მყოფი ქვეყნებისათვის პირველი რიგის ამოცანას წარმოადგენს ისეთი საბაზრო სისტემის საფუძვლების შექმნა, სადაც ყველაფერი მცირე და საშუალო საწარმოების ჩამოყალიბებით იწყება. საქართველოში მცირე და საშუალო საწარმოთა ფორმირების პროცესი მიმდინარეობს რთულ და წინააღმდეგობრივ გარემოში, ეს ბიზნესი კონკურენციას ვერ უწევს დიდ კომპანიებს. მოცემული სიტუაციიდან გამომდინარე შესაძლებელია ითქვას, რომ მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება შეუძლებელია სახელმწიფოს მხარდაჭერისა და ღონისძიების ისეთი მძლავრი სისტემის შექმნისა და განხორციელების გარეშე, რომელიც ორიენტირებული იქნება ასეთი ტიპის ბიზნესის განვითარებაზე. მსმ-ის განვითარების ერთ-ერთ მთავარ შემადგერხებელ ფაქტორს წარმოადგენს არასტაბილური ფინანსური სიტუაცია, რაც გულისხმობს ურთულეს მაკროეკონომიკურ პრობლემას. მაკროეკონომიკური პრობლემა თავის თავში აერთიანებს საბიუჯეტო დეფიციტის მინიმუმამდე დაყვანას, საპროცენტო განაკვეთის მნიშვნელოვნად შემცირებას, გამკაცრებულ ფულად-საკრედიტო პოლიტიკას და რაც ყველაზე მთავარია, მეწარმე სუბიექტებს შორის ურთიერთობის გამყარებას, ასევე მის გაუმჯობესებას და გაცვლითი კურსის შედარებით სტაბილიზაციას. მსმ-ის რეგიონალური სტრუქტურა მეტად მრავალფეროვანი შემადგენლობით გამოირჩევა. საწარმოთა დიდი ნაწილი დედაქალაქში კონცენტრირდება, რაც ზემოთ ჩამოთვლილი ტენდენციებიდან გამომდინარე განსაკუთრებულად გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებისთვისაა დამახასიათებელი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენი ქვეყნის სამრეწველო პოტენციალის მქონე რეგიონები (აჭარის, იმერეთის მხარე, კახეთის მხარე და სხვა) ქმნიან ხელსაყრელ გარემოს მცირე მეწარმეობის განვითარებისათვის. ასევე მცირე და საშუალო

მეწარმეობა განვითარების მხრივ, დაბალი დონის აქტიურობით გამოირჩევიან ქვეყნის მაღალმთიანი რეგიონები (რაჭა-ლეჩხუმი, სვანეთი, სამცხე-ჯავახეთი). შექმნილი გარემოებებიდან გამომდინარე მოცემული რეგიონები მოითხოვენ უპირატესი და ხელშემწყობი ღონისძიებების განხორციელებას. რაც საწინდარია მეწარმეობის დაბალანსებული და წარმატებული განვითარებისათვის. აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტი, რომ საქართველოში არსებული მთლიანი შიდა პროდუქტის მხოლოდ მეოთხედი მოდის მსს-თა (მცირე და საშუალო საწარმო) წილზე. უდიდესი როლი უკავია გარემოს, რომელშიც ყალიბდება მცირე და საშუალო ბიზნესი, რაც შეეხება საქართველოში არსებულ გარემოს, მათ არაერთნაირ და არაერთგვაროვან სამეწარმეო გარემოში უწევთ ბიზნესის არსებობა, რაც ნამდვილად არ ატარებს საკმარისად თანმიმდევრულ და ორგანიზებულ ხასიათს.

ასევე საინტერესოა საერთოშორისო ბაზარიც, სადაც მცირე და საშუალო საწარმოები ნაკლებად არიან მომზადებულები გასასვლელად, რასაც ნამდვილად ვერ ვიტყვით მსხვილ ფორმებზე. შეგვიძლია ვთქვათ,, რომ მათ, უჭირთ საერთაშორისო ბაზარზე დამოუკიდებლად გასვლა და იქ უცხოური კომპანიების პოვნა ან/და მათთან სამეწარმეო ხელშეკრულების დადება. მცირე და საშუალო ზომის საწარმოები, რომლებიც განვითარებით საქართველოს ნაკლებად პრიორიტეტულ რეგიონებში არიან განლაგებულნი, ემსახურებიან ადგილობრივ ბაზრებს. მოცემულიდან გამომდინარე საწარმოები, რომლებიც მეტად განვითარებულ რეგიონებში მდებარეობენ, მათ უფრო მეტი აქვთ რესურსი, მოიპოვონ საბაზრო ინფორმაცია. გარდა, ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორებისა და გარემოებებისა, მცირე და საშუალო საწარმოებს დამატებით მაინც სჭირდებათ ისეთ ინფორმაციასთან წვდომა და მისი მიღება, რომელიც უშუალო კავშირში იქნება ახალ საბაზრო შესაძლებლობებთან, მომხმარებლის მოთხოვნებისა და გემოვნების ცვლილება, ახალ საბაზრო ტენდენციებთან და ა.შ. მოცემულ ეტაპზე საქართველოში არ არის წარმოდგენილი სპეციალური სააგენტო, რომლის მიზანს წარმოადგენს გააუმჯობესოს საქართველოს მცირე და საშუალო საწარმოთა მარკეტინგული შესაძლებლობები და დონეები.

პირველი, სადაც შეიძლება მცირე და საშუალო ბიზნესმა განვითარება ჰპოვოს, წარმოადგენს: სოფლის მეურნეობა, საოჯახო ტურიზმი, გადამამუშავებელი მრეწველობა, მსუქი მრეწველობა. დღესდღეისობით

მსოფლიოში მცირე ბიზნესი საკმაოდ მომგებიან სექტორად მიიჩნევა, რამაც შესაძლებელია ადამიანს გარკვეული დროის შემდეგ დიდი მოგება მოუტანოს. აქვე უნდა აღინიშნოს რომ, არსებობს რამდენიმე ძირითადი პრობლემა, რომელიც ბიზნესის დაწყების ხელისშემშლელ ფაქტორებად გვევლინება. პირველ ასეთ პრობლემად გვევლინება კრედიტებზე ხელმისაწვდომობა. საკუთარი ხარჯებით ბიზნესის დაწყება მეტად რთულია და ამავდროულად დიდ რისკებთანაა დაკავშირებული. ამ დროს ბანკებსა თუ მიკროსაფინანსო ინსტიტუტებში საპროცენტო განაკვეთი საკმაოდ მაღალია, რის გამოც მცირე ბიზნესის წარმომადგენლები ფრთხილობენ საკუთარი შემოსავლებიდან გამომდინარე კრედიტების აღებას. კიდევ ერთ პრობლემას წარმოადგენს საგადასახადო ადმინისტრირება, რაც საბოლოო ჯამში მეწარმეს აფერხებს, წამოიწყოს საკუთარი ბიზნესი.

ეკონომისტთა აზრით (და თითქმის ყველა ეკონომისტი თანხმდება რომ) ბიზნესის განვითარების ამოცანების გადაჭრა სამი მთავარი გზით არის შესაძლებელი: მცირე მეწარმეობის წახალისება, მცირე მეწარმეების სწავლება, მცირე მეწარმეების დახმარება გაყიდვაში .აქედან გამომდინარე მცირე ბიზნესს არ აქვს საშუალება(განსხვავებით ბანკებისგან) დაიქირავოს ტოპ კლასის მენეჯერები, ბუღალტერები და სხვა მაღალკვალიფიციური კადრები, რადგან ეს ყველაფერი დაკავშირებულია დიდ თანხებთან. თუ ხელისუფლება შეიმუშავებს მცირე ბიზნესის მხარდაჭერის ერთიან სისტემას, რომელიც ზემოთ ჩამოთვლილ სამ კომპონენტზე დაყრდნობით აიგება, მას შეუძლია დაახლოებით 3–5 წელიწადში შექმნას 250 000–მდე მცირე და საშუალო საწარმო, რომლებიც მთლიანი შიდა პროდუქტის 25–30 პროცენტს შექმნიან. მაგალითისთვის აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ევროპაში ძალიან მაღალია მცირე და საშუალო საწარმოების ბიზნესის წილი, რაც ავტომატურად ნიშნავს იმას, რომ შემოსავლები უფრო თანაბრად არის გადანაწილებული თითოეულ ადამიანზე, რაც საბოლოო ჯამში ქვეყანაში სოციალური სამართლიანობის გადანაწილებას განაპირობებს. საზოგადოების გარკვეული ნაწილის აზრით, მცირე ბიზნესში კაპიტალის დაბანდებასა და მისი განვითარების სანაცვლოდ, უმჯობესი იქნება მსხვილი ბიზნესის ხელშეწყობა, რადგანაც უფრო ძლიერია და მეტი სამუშაო ადგილის შექმნას შეძლებს. ეკონომისტთა უმრავლესობა ამ აზრს ეწინააღმდეგება და დარწმუნებულია მის

სიმცდარეში, რადგანაც მსხვილი ბიზნესი შესაძლებლობებში შეზღუდულია და ვერ შეძლებს საჭირო რაოდენობის სამუშაო ადგილების შექმნას.

საქართველოში მცირე ბიზნესის მხარდაჭერის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პროექტია "აწარმოე საქართველოში". მხარდაჭერის კომპონენტი გულისხმობს საქართველოს რეგიონებში მიკრო და მცირე მეწარმეობის ხელშეწყობას ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერის გზით. აღნიშნული პროგრამა გამიზნულია როგორც ახალი ბიზნესის წამოწყებისთვის, ასევე არსებულის გაფართოება-გადაიარაღებისთვის. მცირე ბიზნესის მხარდაჭერის კომპონენტი ხელს უწყობს რეგიონის მოსახლეობის გააქტიურებას, წამოიწყონ ან გააფართოვონ საკუთარი ბიზნესი. ფინანსური დახმარების გაწევის გზით რეგიონის მაცხოვრებლებს ეძლევათ შესაძლებლობა, წამოიწყონ საკუთარი საქმე, ხოლო საკონსულტაციო კომპონენტის არსებობა უზრუნველყოფს დაინტერესებული პირების ცოდნის ამაღლებას ბიზნესის კეთების კუთხით. 2015-2018 წლის მონაცემებით, სააგენტოს "აწარმოე საქართველოში" ფარგლებში. მხარდაჭერილია 6 212 პროექტი, რომელთა ჯამური ინვესტიციის მოცულობა შეადგენს 61 მილიონ ლარზე მეტს, ამასთანავე, თანადაფინანსების სახით გაიცა 46.9 მილიონი ლარი, სადაც ჯამში დაფინანსებულია 9,384 ბენეფიციარი.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ მსმ-ის(მცირე და საშუალო მეწარმეობა) განვითარების მხრივ დაბალი დონის აქტიურობით გამოირჩევიან ქვეყნის მაღალმთიანი რეგიონები (რაჭა-ლეჩხუმი, სვანეთი, სამცხე-ჯავახეთი). შექმნილი გარემოებებიდან გამომდინარე მოცემული რეგიონები მოითხოვენ უპირატესი და ხელშემწყობი ღონისძიებების განხორციელებას რაც საწინდარია მეწარმეობის დაბალანსებული და წარმატებული განვითარებისათვის. ბოლო წლების მაგალითზე დაყრდნობით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ საწარმოთა ძირითადი მატება მიიღწევა მცირე საწარმოთა ხარჯზე, რაც საბოლოო ჯამში არადაამაკმაყოფილებელ შედეგებს იძლევა ბაზარზე შესვლის და კოკურენტუნარიანობის გაძლერებისთვის მცირე და საშუალო მეწარმეობას ახასიათებს რამოდენიმე ძირითადი პრობლემა:

ა) უნდა ითქვას რომ დღესდღეისობით მცირე და საშუალო საწარმოთა სიმძლავრეები და ტექნოლოგიები შეუსაბამოებაში მოდის თანამედროვე სტანდარტებთან. ეს მიდგომა კი ართულებს საწარმოთა სიმძლავრეების სრული ძალით დატვირთვასა და ამუშავებას. ეს ყველაფერი კი ზრდის იმის

რისკს რომ ისინი მწყობრიდან გამოვა, რაც საბოლოოდ იძლევა იმ შედეგს რომ სიმძლავრეები რაც ტექნოლოგიებს გააჩნიათ ვერ/არ იტვირთება.

ბ) ინვესტიციების დაბალი დონე და საბანკო კრედიტების მაღალი საპროცენტო განაკვეთი რაც მეწარმეებს უზიდავს თავის შეკავებისგან აიღონ კრედიტები, რაც საბოლოოდ ხელს უშლის ტექნოლოგიების გამოყენებას. რაც საბოლოო ჯამში ასახვას ჰპოვებს ფორმის მწარმოებლურობაზე.

ბ) მცირე და საშუალო ზომის საწარმოთა ინტეგრაციის დონე არ არის ღრმა და გამოირჩევა ლოჯისტიკის არასტაბილურობით, ასეთი ზომის საწარმოებს არ ჰყავთ მუდმივი პროდუქციის მომწოდებლები, ამიტომაც მათ ხშირად უწევთ არჩევანი გააკეთონ დაბალი ხარისხის პროდუქტზე, რომელიც შედარებით იაფასიანია. ეს ყველაფერი კი საბოლოო ჯამში ასახვას მათ საბოლოო პროდუქტში ჰპოვებს.

დ) მცირე მეწარმეებს არ გააჩნიათ ბაზარზე მუშაობის დიდი გამოცდილება, არ გააჩნიათ მარკეტინგული გამოცდილება, სახსრების არქონის გამო ვერ აწარმოებენ ბაზრის კვლევას, და მათი ცოდნა გაყიდვების არხებსა და მომხმარებლების შესახებ არის მცირე და უმნიშვნელო.

ე) სახელმწიფოს მიერ ანტიმონოპოლიური სამსახურის გაუქმებამ კიდევ უფრო დათრგუნა მცირე და საშუალო ბიზნესი, რაც შეეხება კერძო საკუთრებას–მისი დემონტაჟი და რეპრივატიზაციის პროცესი ყოველივე ანაზღაურებისა და კომპენსაციის გარეშე ხორციელდება, რამაც უამრავი მცირე და საშუალო საწარმო სამუშაო ფართის გარეშე დატოვა.

სახელმწიფო ძირითადი ინსტიტუციური ცვლილებებით უნდა უზრუნველყოფდეს მცირე და საშუალო მეწარმეობის ხელშეწყობას. უნდა ითქვას, რომ ამ ეტაპისათვის საქართველოს კანონმდებლობა ერთმანეთისაგან არ განასხვავებს მცირე და საშუალო მეწარმეობას და მსხვილ ბიზნესს და არსად არაა მითითებული არანაირი ნორმატიული აქტი რომელიც უპირატესად მცირე და საშუალო მეწარმეობას მიანიჭებდა უპირატესობას და მათი პრობლემების გადაჭრას შეეხებოდა. უნდა ითქვას რომ საქართველოში არსებობს უნიფიცირების სისტემა სადაც მცირე და საშუალო მენეჯმენტი მსხვილ ბიზნესთან ერთად მოგების ერთნაირი დასაბეგრი რეჟიმით განისაზღვრება.

ბიზნეს–პარტნიორობა–მსხვილი საწარმოები მცირე და საშუალო ბიზნესს განვითარების საბაზრო შესაძლებლობებს მხოლოდ მაშინ

წარმოუქმნიან როცა ისინი წარმოადგენენ ე.წ. „დივერსიფიცირებულ კორპორაციებს“, რომლებიც ცდილობენ გამოიყენონ მცირე ბიზნესის უპირატესობები. ასევე სხვადასხვა მიდგომებით (აუტსორსინგი; სტრატეგიული ალიანსები და სხვ.)ცდილობენ გააძლიერონ ურთიერთობები მცირე და საშუალო ბიზნესთან.ღირებულებათა ზრდის პროცესში პარტნიორობა საუკეთესო გარანტს წარმოადგენს,საბოლოოდ განხორციელდეს დაფინანსება და გაძლიერდეს ფინანსური ნაკადების ღირებულების ზრდა. ბიზნეს–ასოციაციები–მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებაში უდიდეს როლს თამაშობს მეწარმეთა ბიზნეს–ასოციაციების ფორმირება და განვითარება,ასევე ის ინსტიტუტები რომლებიც სამომავლოდ დაეხმარებიან მეწარმეებს,ინფორმაციის და სხვა მომსახურების მიღებასა და გაცვლაში,ეს ყველაფერი კი ეფექტურ მეთოდს გამოიღებს ბარიერების გადალახვაში.

ორიოდ სიტყვით უნდა შევხვით იმ რეფორმებს რამაც გამოიწვია ბიზნესის დაწყებისა და წარმოების გამარტივება:

საგადასახადო რეფორმა: საგადასახადო რეფორმის გადახედვამ და მისმა ცვლილებამ შეამცირა გადასახადების რაოდენობა,ასევე ის განაკვეთები რაც თან ახლდა გადასახადებს. დღევანდელი რეალობითა და არსებული მდგომარეობის გათვალისწინებით საქართველო ყველაზე ლიბერალური საგადასახადო სისტემით გამოირჩევა.

საბაჟო პოლიტიკა: საბაჟო პოლიტიკაში არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესების შემდეგ, მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა და გამარტივდა საგარეო ვაჭრობის პროცედურები, რამაც თავისმხრივ საგრძნობლად შეამცირა მასთან დაკავშირებული შესაბამისი ხარჯები. იმპორტის ხარჯები და ტარიფები, რომელიც თითქმის ყველა პროდუქტზე მოქმედებდა, ცვლილებების შედეგად, გაუქმდა დაახლოებით, პროდუქტის 85%-ზე, რამაც ხელი შეუწყო სატარიფო გეგმას, რომელმაც საბოლოო ჯამში 3 სატარიფო გეგმა ამოქმედდა და ძალაში შევიდა (12%,5%,0%) სატარიფო განაკვეთები. უნდა ითქვას, რომ აღნიშნულ ცვლილებამდე 3–ის ნაცვლად მოქმედებდა 16 სატარიფო განაკვეთი, რაც მეწარმეებისთვის „ხედმეტი თავის ტკივილი“ გახლდათ. ორიოდ სიტყვით უნდა შევხვით იმპორტისა და ექსპორტის რაოდენობრივ შეზღუდვებს ე.წ კვოტებს. 2014 წლის 1 სექტემბრის მთავრობის დადგენილებით, ევროკავშირის ქვეყნებსა და საქართველოს შორის ვაჭრობა ტარიფების გარეშე ხორციელდება.

ლიცენზიები და ნებართვები: 2005 წლიდან ბიზნესთან დაკავშირებული გასატარებელი რეფორმების სიას კიდევ ერთი პუნქტი შეემატა ლიცენზიებისა და ნებართვების სახით. აღნიშნული სისტემის რეფორმირების შედეგად, 2005 წლიდან დღემდე 90%-ით შემცირდა ნებართვებისა და ლიცენზიების რაოდენობა. დღევანდელი მდგომარეობით მხოლოდ მაღალრისკიანი პროდუქტის წარმოებისა და მომსახურების დროს ხდება აღნიშნული ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემა. 90-იანი წლებისაგან განსხვავებით, დღეს მეტწილად გამარტივებულ სისტემას წარმოადგენს ახალი პრინციპების შემოღება, რომელთაც „ერთი სარკმლისა“ და „დუმილი თანხომის ნიშანის“ სახელწოდებითაც მოიხსენიებენ.

სახელმწიფოსთან თანამშრომლობა: ნებისმიერი ბიზნესის (იქნება ეს მცირე, საშუალო თუ მსხვილი) ინტერესს წარმოადგენს, სახელმწიფოს ჰქონდეს დამყარებული კარგი ურთიერთობა. აქედან გამომდინარე განისაზღვრება სახელმწიფო ინსტიტუტებთან ურთიერთობის პროცედურები. რაც შეეხება სახელმწიფოსა და ბიზნესის ურთიერთობას, იგი „ერთი სარკმლის პრინციპით“ მოქმედებს. აღნიშნული პრინციპი ითვალისწინებს საჭირო მომსახურებების მიღებას ელექტრონულად. ამ ყველაფერთან ერთად ქვეყანაში შეიქმნა სრულიად ახალი და უნიკალური ტიპის სისტემა იუსტიციის სახლების სახით. აღნიშნული სახლები ერთ სივრცეში დაახლოებით, 400 მომსახურების მიწოდებას უზრუნველყოფენ როგორც ფიზიკური პირებისთვის, ასევე, მცირე და საშუალო მეწარმეებისათვის.

საქართველოს მთავრობამ უდიდესი ნაბიჯი გადადგა კორუფციის აღმოფხვრაში. აღნიშნულის მიღწევა ძირითადად ეკონომიკის ლიბერალიზაციის ხარჯზე მოხდა (ზემოაღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით), ასევე სახელმწიფო ინსტიტუტების განვითარებით, სახელმწიფომ მოახდინა იმ პროცედურების გამარტივება, რამაც მომსახურების გამარტივებას შეუწყო ხელი და მოახდინა გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა.

აღნიშნული გარემოებების გარდა, უმთავრეს ფაქტორს წარმოადგენს კანონმდებლობის შინაარსი, რომელიც აუცილებლად გასაგებად და მკაფიოდ უნდა იყოს ჩამოყალიბებული და ბიზნესსაქმიანობით დაკავებულ ნებისმიერ პიროვნებას უნდა შეეძლოს მისი პრაქტიკაში გადმოტანა და განხორციელება. პრობლემას წარმოადგენს კიდევ ერთი ფაქტორი, რაც

გულისხმობს იმას, რომ ბიზნესის სფეროს მარეგულირებელი კანონმდებლობა მუდმივ ცვლილებას განიცდის, კანონმდებლობის ცვლილებას კი, რომელიც ახალი ნორმების შექმნის საფუძველს წარმოადგენს, გააჩნია შეზღუდული ვადები, რაც მცირე და საშუალო მეწარმეებს სერიოზულ დაბრკოლებებს უქმნის. შექმნილი ვითარებიდან გამომდინარე ბიზნესის სფეროს მარეგულირებელი კანონმდებლობა უმრავლეს შემთხვევაში დადებითად მოქმედებს ბიზნესის განვითარებაზე და ლიბერალურადაც ითვლება, თუმცა რეალურად კვლავ რჩება ისეთი ტიპის პრობლემები, რომლებიც მოგვარებას საჭიროებენ.

ბიზნეს-გარემოს სტაბილურობისთვის უმთავრეს ფაქტორს წარმოადგენს საგადასახადო კანონმდებლობაში შესული ცვლილებები. 2011 წლის მონაცემებით, საგადასახადო კოდექსში 25 ტიპის ცვლილება განხორციელდა. თავის მხრივ, საგადასახადო სისტემა ასევე მოიცავს ხანდაზმულობის ვადასაც. ხანდაზმულობის ვადა საგადასახადო კანონმდებლობის განუყრელ ნაწილს წარმოადგენს. რაც თავის მხრივ მოიცავს, რომ საგადასახადო ვალდებულების დარიცხვის ვადა უნდა შეადგენდეს არაუმეტეს 6 წელს. უნდა აღინიშნოს, რომ პრაქტიკაში არსებობს უამრავი ისეთი შემთხვევა, როდესაც ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდგომ პერიოდში მოხდა საგადასახადო მოთხოვნის წარდგენა, რამაც საბოლოო ჯამში მცირე და საშუალო მეწარმეებს პრობლემები შეუქმნა. ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ასპექტს საგადასახადო კანონმდებლობაში წარმოადგენს რთული ან/და ბუნდოვანი დებულებების არსებობა, რომელიც შესაძლოა, სხვადასხვანაირად აღიქვან საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენელმა და მეწარმემ. აქვე უნდა კვლავ მოვიყვანოთ განვითარებული ქვეყნის მაგალითი, სადაც არსებობს მაღალგანვითარებული საგადასახადო სისტემა. იქაც ანალოგიურად გვხვდება ბუნდოვანი დებულებები, მაგრამ ამ შემთხვევაში, როგორც წესი, კანონი გადამხდელის სასარგებლოდ მუშაობს და დავის წარმოშობის შემთხვევაში, მის სასარგებლოდ წყდება. საკანონმდებლო ცვლილების ერთ-ერთ უმთავრეს პრობლემას წარმოადგენს საჯარო შეტყობინების დაგვიანებული ან/და სულაც მიუღებლობა.

საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ 2016 წელს ჩატარებული კვლევებით, საქართველომ 189 ქვეყანას შორის 24-ე ადგილი დაიკავა ბიზნესის როგორც კეთების, ასევე, ლიბერალური მიდგომების კუთხით.

ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსით, რომელიც ზომავს ქვეყანაში არსებული ბიზნესის თავისუფლებას და გადასახადების რაოდენობას, საქართველომ 178 ქვეყანაში 23-ე ადგილი დაიკავა.

ლიტერატურა

1. გოგიაშვილი ო, მცირე და საშუალო ბიზნესის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები საქართველოში. 2014.
2. საქართველოს მცირე და საშუალო სტრატეგია 2016-2020
3. მესხია ი., მურჯიკნელი მ. ეკონომიკური რეფორმა საქართველოში. თსუ, 1996. 15.
3. მექვაბიშვილი ე., „მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარება, როგორც საშუალო კლასის ფორმირების უმნიშვნელოვანესი პირობა“. <http://social-democratsgeorgia.blogspot.com/2010/07/blog-post.html> (2.07.2010)
4. ერქომაიშვილი გ.გიგაური ლ. ტალახაძე ნ.–„მეწარმეობის საფუძვლები“
5. თოქმაზიშვილი მ.–სპეციალური სტატია საწარმოთა შესახებ, 2014 წ.